

İSTANBUL YENİKÖY SUYOLLARI

İSTANBUL YENİKÖY SUYOLLARI

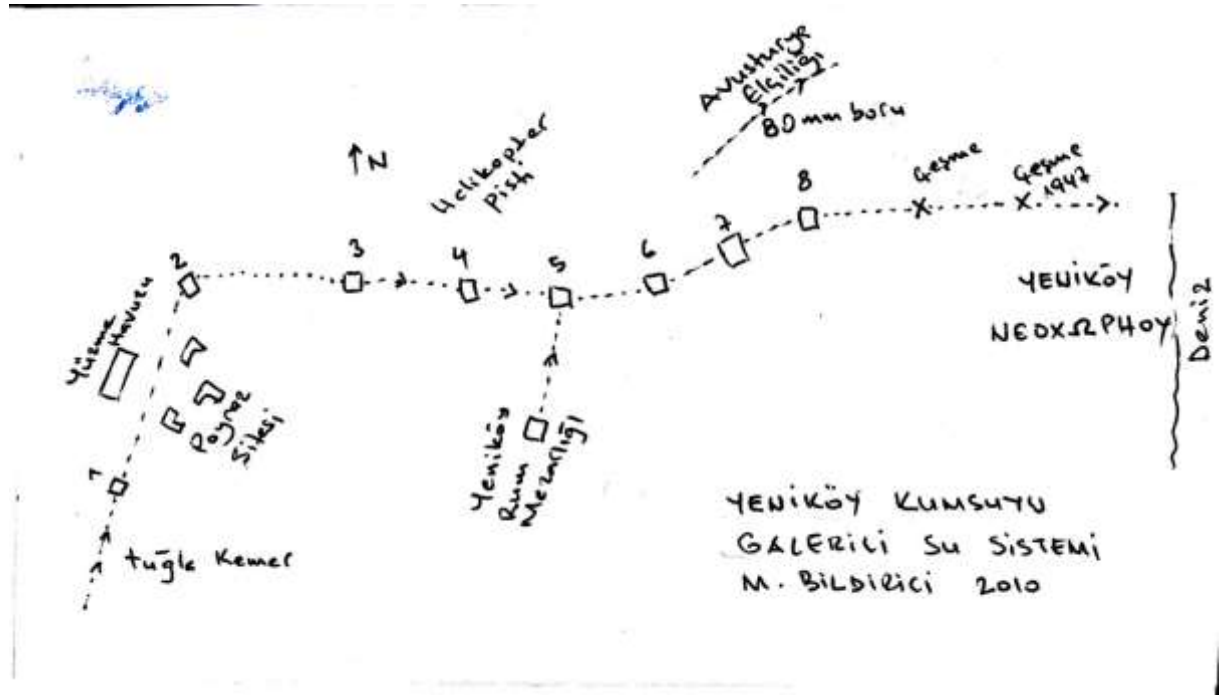
Yeniköy Boğaz üzerinde, özellikle İstanbul Rumlarının yoğun olarak yaşadığı bir semt daha önce Suyolcu Cemal Kaya ile yaptığımız araştırmalar da Yeniköy Kumsuyu ve Yeniköy'de tarihi su yapıları konusunda incelemeler yaptık. Cemal Kaya Bahçeköy İSKİ Vakıf Sular Müdürlüğünde görevli

YENİKÖY

KUMSUYU ÇEŞMELERİNE SU GETİREN GALERİLİ SİSTEM

Yeniköy'de Simitçi Salih Sokağı ve Özgür Çıkmazı sokağının üzerinde Yeniköy'de KUMSUYU çeşmelerine su veren KUMSUYU su yolunda yaklaşık 400-500 m uzunluğunda bir kapalı galeri bulunmaktadır. Bu su tesisinin su tarihi literatüründe ismi KEHRİZ olarak bilinir. İstanbul'da nadir görülen bir yapıdır.

Tesisi bana tanıtan Su Yolcu Cemal Kaya suyun, 1 nolu bacadan girilen tuğla örgü bir galeriden geldiğini ifade etmektedir.

Mehmet Bildirici 2008

Yeniköy Galerili sistemi 1-8 bacaları arasındadır. Galerinin derinlikleri yaklaşık 10 m civarındadır. Hattın daha sonraki kısmı borulu sistemdir. Bu su yolu hakkında hiçbir

araştırma ve yayın bulunmamaktadır. Bizans devri olabileceği gibi, Osmanlı dönemi Rum ustaların eseri de olabilir.

YENİKÖY

Yeniköy'ün sahilden yukarı kısımlar tamamen bir eski Rum yerleşim yeridir. Sahil kısmında ise İstanbul'un en lüks Oteli (Sait Halim Paşa Yalısı) ve lüks yalılar yer almaktadır. Eski ismi Neorio olup o da aynı anlamı taşımaktadır. Burada en eski yapılar 2 Rum kilisesidir. Bunlardan Aya Yorgi Kilisesinin tarihi 1650'li yıllara inmektedir. Yeniköy ismi Kanuni Sultan Süleyman döneminde verilmiştir. Yeniköy'de 19. yüzyılda yapılmış Ermeni Kilisesi, bir de sinagog bulunmaktadır. Eski tarihi cami yoktur.

AVUSTURYA ELÇİLİĞİ SUYOLU

Şekilde görüldüğü gibi 8 cm lik bir boru ile Kumsuyunun beslendiği bölgede bulunan bir pınardan Boğaz kıyısındaki Avusturya Elçiliği'ne 1982 yılına kadar su götürülmüştür. Buradan alınmış bir boru numunesi İSKİ Bahçeköy Vakıf Sular Müdürlüğü'nde bulunmaktadır.

YENİKÖY PARKI

Sahil kenarındaki Yeniköy parkında da bu sistemden tamamen ayrı bir su sistemine ait sarnıç ve hemen yanında yaklaşık 5 m yüksekliğinde su terazisi yer almaktadır.

Yeniköy'de su terazisi & antik sarnıç (Foto M.Bildirici)

Yeniköy'de su terazisi & antik sarnıç (Foto M.Bildirici)

Yeniköy'de 3. Selim'in annesi adına yapılmış anıtsal çeşme
(Mehmet Bildirici 2008)

Kumsuyu üzerinde suyun çeşmelere ayıran düzen

Kumsuyu üzerinde bir çeşme

Yeniköy'de Rum Vakfına ait yaşlılar Evi

KİLİSEYE GELEN SU GALERİSİ

2010 Temmuz ayında burada yaptığım incelemede Yaşlılar Evi olarak kullanılan cephesi çok süslü bana ile daha aşağıdaki Kilise arasında bir su bacası olduğu görülmüştür.

İKİNCİ İNCELEME

Daha sonra Yeniköy de yaptığım su araştırmaları sırasında burada evi olan ve bu konulara büyük ilgi duyan SOFIA ANNA ile tanıştım. Birlikte yerinde ve belgeler üzerinde araştırma yaptık. İlginç haritalara ulaştık.

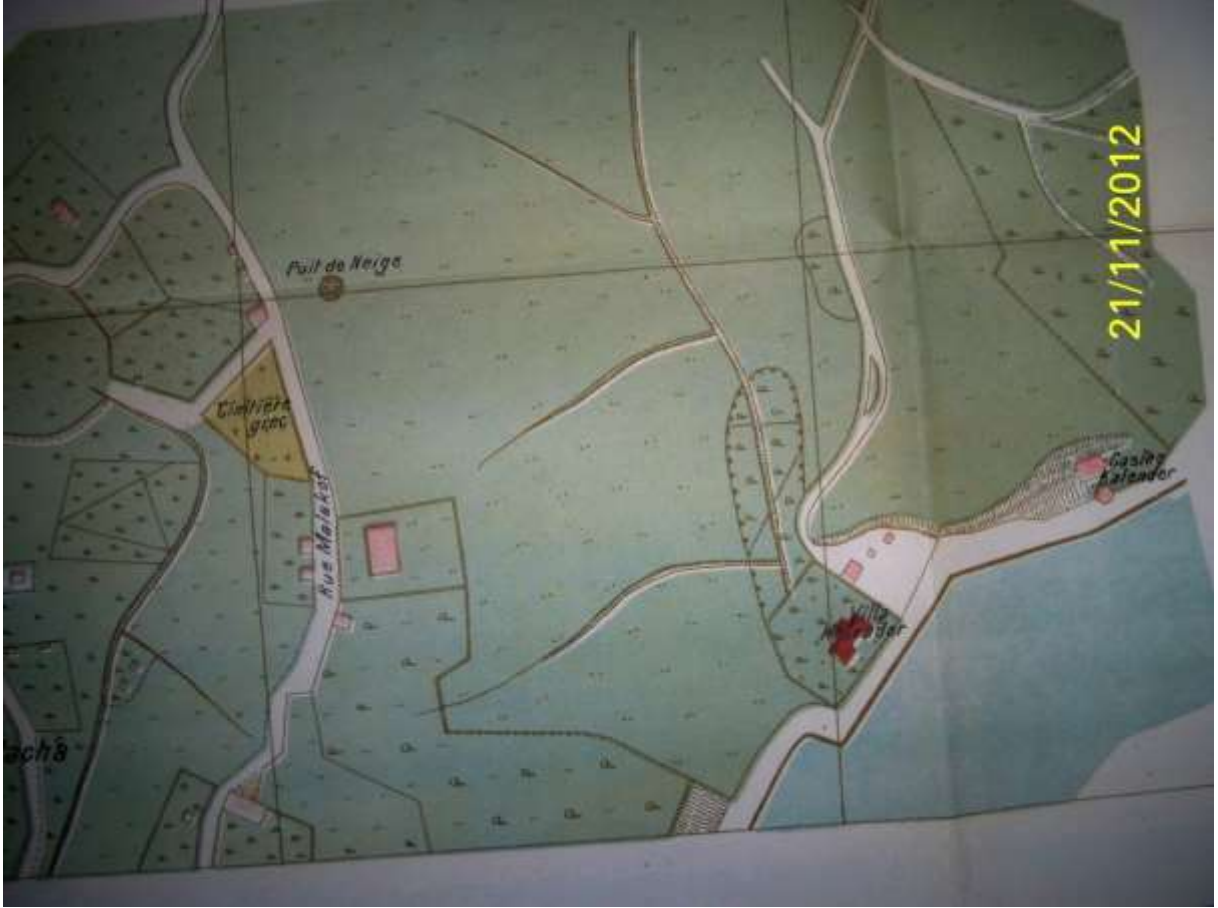
Bu defa bunları sunuyorum.

101_8315 : Yeniköy'ü, sahilden yukarıya doğru, gösteriyor.

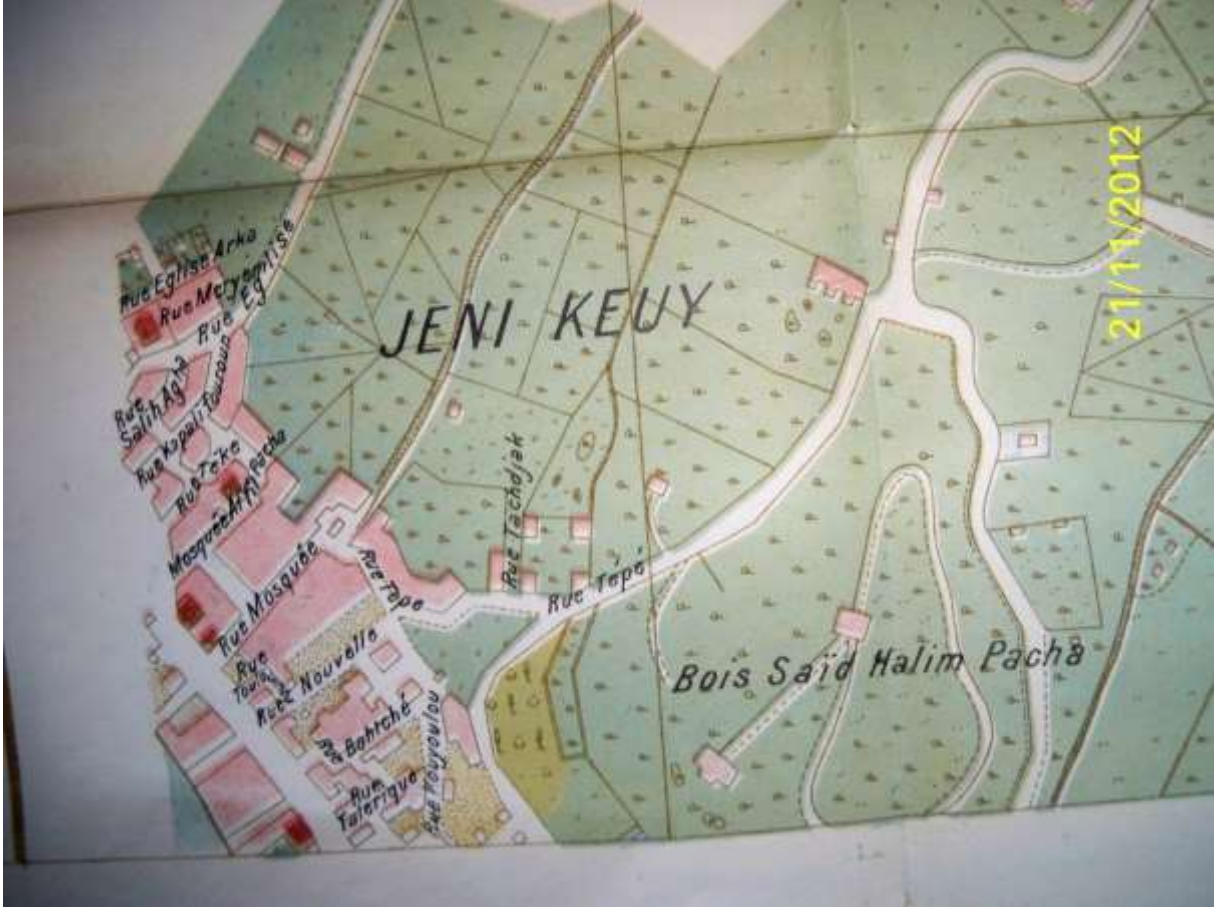
102_8432: Yeniköy'ün üst kısmını gösteriyor.

103_8434: Yeniköy'ün üst Kuzey kısmın sahile kadar inmesi. Bkz. *Villa Kalender*.

104_8311: yine, Yeniköy'ün üst Kuzey kısmı, sahile kadar inışı, ve Cazino Kalender yakınında **Ayazma Kalender** var. Bu noktada, kanaatimce, Yeniköy bitiyor ve Tarabya başlıyor (çünkü biliyorum ki Villa Hubert, Almanya Büyük Elçiliği ve Summer Palace Hotel Tarabya'ya aittir).

105_8433: Yeniköy'ün üst kısmı, güney istikametinde, sahile doğru inişi. Bundan sonra İstinye var.

106_8413: Çok mühim(!) Çünkü **Yeniköy'ün Su Yollarını izah ediyor.** Bu fotoğrafta Boğaziçi'nde bizi ilgilendiren kısım görünüyor [İstanbul'un Genel Planı]. Anladığım kadarı ile bu KUMSUYU sahile kadar inip 3 muhitlere su veriyor (ama, sahile yakın indiğinde, sanki 5-6 yere bölünüyor- aşağı Mahalledeki Parka kadar). **NOT:** Bu haritada görünen daha ince, kahve renginde, çizgilerin ne ifade ettiklerini bilemiyorum.

Bir de, İstinye-Stenia Körfezi'nin üstünde ilginç bilgi: **Terazi-Dére Stenia-Dére** yazıyor. Dere Cad. İstinye'de var; sahilden Carefour'a giden yoldur.

Bu Haritaya ilişkin Necip Beyin Açıklamaları vardır.

107_8405 olarak sıraladım ve Fransızca'dan Türkçe'ye, Profesörümün yardımıyla, tercümesini yapıp aşağıda bilginize sunuyorum.

Edifices publics= kamu binaları

Maisons privées= özel konutlar

Bois-Parcs= orman- park

Potagers= sebze bahçesi

Champs= Boş alan

Mer= deniz

Remblée Tranchée= toprakla doldurulmuş yol

Rivière Pont= sahil ve köprü

Tramways= Tram yolu

Voie ferrée= tren yolu

Cours d'eau= su yolları

Fontaine= çeşme

Lac Puit= kuyu

Frontiere de la Ville= şehir sınırları

Vieux murs= eski surlar

Vallée= ova

Cimetiere musulman= Müslüman mezarlığı

Cimetiere chretien= Hıristiyan mezarlığı

Terrain= saha

Bu haritalar SOFIA ANNA tarafından temin edilmiştir. Aşağıda onun yazdığı mail yer almaktadır.

20 Aralık 2012

Sayın Bildirici,

E-postama eklediğim -Necip Beyin Haritalarından çekmiş olduğum-- fotoğrafları yukarıda açıklıyorum:

M. Le Comte Andreossy'nin kitabı **Su Sistemi ile ilgili ve çok teferruatlı**. Onu bastım ve ilk fırsata kitabı biraz daha dikkatli bakmam gerekiyor. İstiyorsanız, sizinle birlikte bakarız ve ilgilendiğiniz konulara odaklamaya uğraşırım.

Bugün, 4-5 saat içinde, bir ön keşif yapmağa uğraşım --"yüzeysel bir ön keşif" çünkü Fransızcam çok zayıf; izlediklerimden size şunu diyebilirim: Arada bir, bilhassa 415 sayfasından sonra, Yeniköy için bahsediyor; ve 422 sayfasında ki tablo " halkın ihtiyaçları için 24-saat içinde İstanbul'a varan su miktarı" hakkındadır (s. 424: Yeniköy'e su Bahçeköy'ün bir ovasından geldiğini bahsediyor). "Su terazilerin" de bahsi çok geçiyor. Zannediyorum ki (sayfa 436 da) su terazilerin saha ile ilişkilerini ele alıyor.

Kitap, başlık sayfasında, bir ATLAS' ın içerdiğini bahsediyor. Fakat kitapta Atlas yoktur. Bibliyografi de yoktur; son notların da eksiksiz olduklarından emin olamadım. İnternet'e de baktım; Kitabın İngilizce versiyonu yoktur.

Saygılarımla,

Sofia Anna V.

SON SÖZ

Çok ilginç suyollarının bulunduğu Yeniköy su sistemleri hakkında hiç yayın yoktur. Bu konuda çalışmam iki kademedede olmuştur;

İlki İstanbul Bahçeköy de bulunan Vakıf Sular Müdürlüğünde görevli Suyolcu Cemal Kaya ile olmuştur. Cemal Kaya İstanbul'un suyollarına çeşmelerine aşırı ilgi doyan bir kişidir. Bu ise aramızda yıllarca süren bir dostluğun doğmasına sebep olmuş ve devam etmektedir.

İkincisi Yeniköy Rumlardan Sofia Anna ile tanıştım. Daha doğrusu o bana internetten ulaştı. Yazdığı mailde Yeniköylü olarak Yeniköy'ün suyollarına çok ilgi duyduğunu ve tek bilgilerin benim Web sitesinde bulunduğunu ifade ederek benimle görüşmek istediğini belirtti ve beni Yeniköy de evine davet etti.

Çalışma üzerine dostluk böyle başladı. Evinde günlerce ve saatlerce çalıştık. Her şeyin aslını öğrenmeden yana bir yapısı vardı. Çok iyi İngilizce ve Rumca biliyordu. Bende Su mühendisliği konusundaki bilgilerimi ortaya koydum ve saatlerce suyolları üzerine durduk.

Yeniköy Rumlara yoğun olarak yaşadığı bir yerdi. Suyolları muhtemelen buradaki kiliseler için yapılmış olmalıydı. Ben Fransızca Andreossy'in İstanbul Boğazı için yazdığı Fransızca kitabı temin ettim.

Çok güzel bir çalışma ortamı doğmuştu. Kilise kayıtlarına inebilecektik. Aramız çok iyiydi, hükümetin Rumlara yok etme politikalarından sızlanıyordu...

Benim düşünce ve olaylara yaklaşımım hoşuna gitmişti, Türklerin % 5 senin düşüncede olsa, Türkiye örnek ülke olur derdi....

Hatta bana Atina dönüşü bir kravat bile hediye etmişti.

Her şey çok güzel giderken sudan bir sebep üzerinde durdu, dostluğumuz, çalışma arkadaşlığımız son buldu...

Devam etseydi, çok güzel bir eser ortaya çıkacaktı... Bölük pörçük te olsa olanlar da yazılmalıydı...

Mehmet Bildirici

Akyaka 24.06.2016